

Autour de l'ὀκτώβολος εισφορά

Charles Doyen (FNRS – UCLouvain)

Άργος, 26 – 29 Μαΐου 2011
ΤΟ ΝΟΜΙΣΜΑ ΣΤΗΝ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟ

1. Les comptes d'Aristoclès (*IG* V, 1, 1433)
2. De la drachme au denier
3. Retour à l'ὀκτώβολος εἰσφορά

	Talents	Mines	St.	Dr.	Ob.	Ch.
Κρεσφοντίδος	122	30	1		8,5	
Δαΐφοντίδος	106	56	5		8	
Ἀριστομαχίδος	249	4	20		10	
Ὑλλίδος	149	0	15		1	
Κλεολαΐας	261	50	1		4	10
Ξένων σὺν τοῖς ... Ῥωμαίοις	129	11	22	1		
Κεφαλὰ (1)	1018	32	1		8	10

Table 1. Première addition: tribus et étrangers

	Talents	Mines	St.	Dr.	Ob.	Ch.
Τεχνιτᾶν	31	49	15		10	
Ὀλυμπιονικᾶν	4	15	13		9	
Ῥωμαίων καὶ ὑποσυμβόλων	118	21	22		7	
Παρατιμασίας	73	25	12		11	
Τῶν μὴ τιμασμένων	7	50	25			
Κεφαλὰ (2)	1256	5	16	0	10	10

Table 2. Seconde addition: catégories particulières

	Talents	Mines	St.	Dr.	Ob.	Ch.
Τετιμαμένων τὰ αὐτά	2	34				
Ἴππικᾶς καὶ Καλλίστας	8	37	21		8	
Αὐτομείας Νεμερίου	2	50				
Κεφαλά (3)	14	1	21		8	

Table 3. Défalctions

	Talents	Mines	Statères	Oboles	Chalques
Κεφαλά (2)	1256	5	16	10	10
– Κεφαλά (3)	– 14	– 1	– 21	– 8	
= Κεφαλά (4)	1242	4	30	2	10

Table 4. Soustraction

Assiette fiscale	1242 talents 4 mines
Είσφορά pour les talents	$1242 \times 80 \text{ dr.} = 99360 \text{ dr.}$
Είσφορά pour les mines	$4 \times 1 \text{ dr. 2 ob.} = 5 \text{ dr. 2 ob.}$
Total	99365 dr. 2 ob.

Table 5. Calcul de l'είσφορά

	Drachmes	Obole(s)	Chalque(s)
Montant global	99365	2	
Somme déjà versée	– 83574		– 3
Reliquat	15797	5	9

Table 6. Calcul du reliquat

	Drachmes	Obole(s)	Chalque(s)
Ἐνστρατευομένοις	411		6
Μεταλλαγόντων ἐλευθέρων	487		6
Χειροτέχναις λειτουργούντοισι	89	2	6
Ἐρέταις δούλοις	82	5	

Table 7. Exemptions

	Drachmes	Obole(s)	Chalque(s)
Κρεσφοντίδος	1870	4	
Δαΐφοντίδος	1158	3	6
Ἀριστομαχίδος	2202	5	
Ὑλλίδος	2177	4	6
Κλεολαΐας	1480	5	6
Ξένων	3752		
Ἀνεισφόρων καὶ Ὀλυμπιονικῶν	1349	5	
Ῥωμαίων καὶ ὑποσυμβόλων	1424		
Παρατιμασίας	----	--	--
Ἀτιμάτων	97	2	

Table 8. Détail du reliquat

1. Les comptes d'Aristoclès (*IG* V, 1, 1433)
2. De la drachme au denier
3. Retour à l'ὀκτώβολος εἰσφορά

Réformes métrologiques (f. IIe s. av. J.-C.)

Statère thessalien (Ier s.) : 5,80g

Tétradrachme attique : 16,80g

3 statères (6 dr.)	=	1 tétradrachme
1 statère (12 ob.)	=	$\frac{4}{3}$ drachme att.
9 oboles légères	=	1 drachme att.

Rapport dr. att. / dr. légère = 3 : 2

Le διόρθωμα thessalien (25–20 av. J.-C.)

Statère thessalien (Ier s.) : 5,80g

Denier : 3,90g

15 statères (30 dr.)	=	22 ½ deniers
1 statère (12 ob.)	=	3/2 denier
8 oboles légères	=	1 denier

Rapport denier / dr. légère = 4 : 3

1. Les comptes d'Aristoclès (*IG* V, 1, 1433)
2. De la drachme au denier
3. Retour à l'ὀκτώβολος εἰσφορά

Λοιπὸν ἀφ’ οὗ δεῖ πεσεῖν τὰν ὀκτώβολον εἰσφορὰν · χίλια διακόσια
τεσσαράκοντα δύο | τάλαντα, τέσσαρες μναῖ, τριάκοντα στατήρες, δύο
ὀβολοί, δέκα χαλκοῖ.

Τούτου εἰσφορὰ ὀκτώβολος · δειναρίου ἑννέα μυριάδες ἑνακισχίλια
τριακόσια ἑξήκοντα | πέντε, δύο ὀβολοί.

(IG, V, 1, 1433, l. 28-31)

	Dénominations	Décomptes		Masse de bronze
ÆR	Denier (3,88g)	16 asses	8 ob.	4 onces (108,75g)
	Drachme (2,90g)	12 asses	6 ob.	3 onces (81,56g)
	Quinaire (1,94g)	8 asses	4 ob.	2 onces (54,37g)
ÆE	Δ - HS : sesterce	4 asses	2 ob.	1 once = 24 scr. (27,19g)
	Γ	3 asses	1,5 ob.	18 scr. (20,39g)
	B	2 asses	1 ob.	12 scr. (13,59g)
	A	1 as	½ ob.	[6 scr. (6,80g)]
	S	<i>semis</i>	¼ ob.	[3 scr. (3,40g)]
	∴	<i>quadrans</i>	⅛ ob.	[1,5 scr. (1,70g)]
	Chalque	<i>sextans</i>	1/12 ob.	[1 scr. (1,13g)]

Table 9. Le système métrologique romain des années 40-30 av. J.-C. (as quart-oncial)

... καὶ νόμοις χρῆσθαι τοῖς αὐτοῖς καὶ σταθμοῖς καὶ μέτροις καὶ νομίσμασι,
πρὸς δὲ τούτοις ἄρχουσι, βουλευταῖς, δικασταῖς τοῖς αὐτοῖς.

(Polybe, II, 37, 10)

Μήτε δὲ νομίσματα ἢ καὶ σταθμὰ ἢ μέτρα ἰδίᾳ τις αὐτῶν ἐχέτω,
ἀλλὰ τοῖς ἡμετέροις καὶ ἐκεῖνοι πάντες χρήσθωσαν.

(Dion Cassius, 52, 30, 9)

Autour de l'ὀκτώβολος εισφορά

Charles Doyen (FNRS – UCLouvain)

Άργος, 26 – 29 Μαΐου 2011
ΤΟ ΝΟΜΙΣΜΑ ΣΤΗΝ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟ